

elemzi, ezáltal közelebb hozva az olvasóhoz az író világát.

A szabadkai kiadói tevékenység szükös anyagi helyzetében fel kell hívni a figyelmet a Veljko Vlahović Munkásegyletem és a harcoszövet-

ség szabadkai községi bizottságának dicséretes vállalkozására, hogy kiadói programukba egy szépirodalmi művet is beiktattak. Tegyük hozzá, jó lenne, ha ez a gyakorlat a jövőben is folytatódna.

Petar VUKOV

(Fordította: SZILAGYI Valéria)

EGY FOLYAMAT TANÚSÁGTÉTELE

HATVANI DANIEL: *Füst száll föl felé.*
Forrás Könyvek, Kecskemét, 1978.

Bács-Kiskun megye itt van a szomszédban. S ha országhatár húzódik is a két vidék között, a hasonlóságot alig tudta megszüntetni valami. Ha csak nem a fejlődés másféle útja és üteme, amely persze egyazon cél felé tart. Eghajlat, gondolkodásmód, mentalitás és életforma tekintetében viszont ugyanaz a világ. Még a termelési kultúra hasonlósága is ezt bizonyítja.

A fejlődés, a nagy társadalmi átalakulás azonban mintha odaát mélyebb és kötöttebb rétegeket mozgatót volna meg, s a vajúdasban is több lett volna a visszafogó, ellenálló erő, mint minálunk. A nagybirtok és a nincstelen parasztság állapotából ocsúdó ország, egy vesztett háborúval, másféle gondokkal találta magát szemben, mint Jugoszlávia, amelynek egy részében, Szerbiában a zadrugákkal másfél évszázaddal előbb alakult ki a közös termelés gyakorlata. Az átmenetben nem volt annyi zökkenő, legalább ami a társadalmi átalakulást illeti, mint északi szomszédainknál, ahol a fölülről jött, s keményebb beavatkozás, a közös gazdálkodás formája váltott ki helyell-közzel ellenállást. Nem mindig nyílt konfliktusokban összeütközve, sőt legtöbbször áttételesen, a demoralizáltság önpusztító folyamatában, sokszor vagyoni és erkölcsi zuhlásban, a családi élet felbomlásában és az alkoholizmus terjedésével éreztetve tehetetlenséget és reménytelenséget. A régi és az új drámai helyseréjét.

Hatvani Dániel könyve ennek a drámának tanúságtétele.

A magyar irodalomban a szociográfia egészen sajátos műfaj lett. A harmincas évek falukutatóinak köny-

vei után már a beteljesülés, az Igét Földje felé vivő útról szóló izgalmas beszámoló sorozata. Már nem riport és még nem novella, de valóságfeltáró jellegével is inkább a szépprózához kötődik.

A *Füst száll föl felé* kicsit áldozati füst is, mivel az emberibb jövőt köszönti a jóremény. Ennek a jövőnek is megvannak ma már az elképzelhető körvonalai a jólétet sorjázó jelekkel, ami azonban a legszébb Hatvani Dániel könyvében mégis, az a rokonszenves magatartás, ahogyan el is siratja a maradiságából kiemelkedő falut. „Jómagam hajlamos vagyok arra — írja —, hogy az elmúlásnak ne csak az etnográfiai érvénye miatt szorongjak. Mert a faluval eltűnik a falusi nép is, szerszáma, népdala máris a múzeumok kincse. Még ma sem látni, mi váltja fel a felbomló közösségeket. Annál riasztóbbak a sorvadás, az elnémulás jelei — újabb és újabb nemzedékek kérnek beocsátást a lakónegyedek távfűtéses, hideg-meleg folyóvízes beton-kazamatáinak édenébe.”

Eközben az se vigasztaló, hogy ez az átalakulás nem Bács-Kiskun megyei jellegzetesség. A technikai civilizáció mindenütt felveti az elidegenedés félelmetes kérdéseit. Már nincsenek is világnézeti vagy társadalmi határvonalak. A fogyasztói társadalom mindenütt egyforma.

Ez az aggodalom, a veszendő értékek, s a tűnő világ elsiratása teszi hitelessé Hatvani Dániel kordokumentumnak is beillő helyzetrajzait és az igazmondás őszintesége ragyogtatja fel könyvében a bizakodás és remény sugarait.

HERCEG JÁNOS